

ANALYSE FRA BØRNS VILKÅR • JANUAR 2022

Børns mulighed for tryghed og omsorg, når de starter i vuggestue og børnehave

---

Opsummering

Pædagoger har ikke altid mulighed for at give nye børn i vuggestue og børnehave den tryghed og omsorg, de har brug for.

Mere end hver tiende pædagog oplever ikke at have mulighed for at give den tryghed og omsorg, som børn har brug for, når de starter i vuggestue og børnehave. Knap hver femte pædagog vurderer, at det ikke var en god oplevelse for barnet at starte. Mængden af tid og personale og antallet af nye børn, der starter samtidig, har betydning for den tryghed og omsorg, det enkelte barn får. Det viser en undersøgelse blandt 1.161 pædagoger.

Børns Vilkår anbefaler, at kommunerne øger normeringerne og sikrer, at alle medarbejdere ved, hvordan børn får en tryk og god start, og at dagtilbuddene organiserer opstarten, så den svarer til børns behov.

Mange nye børn, der starter på en gang, og for få pædagoger til at yde den ekstra tryghed og omsorg, nye børn på stuen har brug for – det er noget af det, pædagoger fortæller om i en undersøgelse fra Børns Vilkår.

Børn kan ikke regne med, at pædagogerne altid kan give tryghed og omsorg

18 pct. af pædagogerne vurderer, at det ikke var en god oplevelse at starte for det seneste barn, pædagogen havde ansvaret for.¹ Det viser undersøgelsen, der er lavet blandt 1.161 pædagoger i vuggestuer og børnehaver. Andelen, der vurderer, at det ikke var en god oplevelse for barnet at starte, er størst blandt pædagoger, der arbejder med vuggestuebørn. Her er 21 pct. uenige i, at det var en god oplevelse for barnet at starte. Det gælder 16 pct. af børnehavepædagogerne.

Undersøgelsen viser også, at 12 pct. af pædagogerne ikke havde mulighed for at skabe tryghed for det nye barn, sidst de var med til at tage imod et barn, der skulle starte i enten vuggestue eller børnehave. 14 pct. havde ikke mulighed for at give barnet den omsorg, barnet havde brug for.

Manglende ressourcer og flere nye børn per pædagog spænder ben for en god opstart

Seks ud af ti pædagoger i undersøgelsen vurderer, at der ikke var afsat nok tid og personale, sidst de var med til at tage imod et barn, der skulle starte i institutionen. Andelen af pædagoger, der ikke kunne give det nye barn en tryk og god start, er større i denne gruppe end blandt de pædagoger, der oplevede, at der var afsat nok ressourcer. Undersøgelsen viser også, at der er sammenhæng mellem, hvordan opstarten er organiseret og børns mulighed for tryghed og omsorg fra de voksne: Blandt pædagoger, der var alene om at starte flere nye børn op, oplevede færre, at de kunne give barnet den omsorg og tryghed, som barnet havde brug for, sammenlignet med pædagoger, der eksempelvis kun skulle starte ét nyt barn op.

Hver femte pædagog vurderer, at opstarten var for kort i forhold til barnets behov. Ifølge pædagogerne er det for få ressourcer i dagtilbuddet, og at arbejdsmarkedet trækker i forældrene, der er årsagen til, at opstarten er for kort.

Pædagoger, der sparrer med leder og kollegaer, har bedre mulighed for at give en god start

Fire ud af ti pædagoger havde ikke mulighed for at sparre med deres leder om barnets opstart, hvis de havde behov for dette. Hver femte pædagog havde ikke mulighed for at sparre med deres kollegaer. Det viser undersøgelsen, som også viser, at pædagoger, der sparrer med leder og kollegaer, har bedre mulighed for at skabe tryghed for det nye barn og give barnet den omsorg, det har brug for.

Ni ud af ti pædagoger angiver, at de havde mulighed for at skabe en god samarbejdsrelation til forældrene til det nye barn. Andelen falder jo flere nye børn per pædagog, der starter samtidig.

OM UNDERSØGELSEN

Undersøgelsen fokuserer på børns mulighed for tryghed og omsorg, når de starter i vuggestue og børnehave, og den baserer sig på et spørgeskema besvaret af 1.161 pædagoger, som er rekrutteret blandt BUPLs medlemmer. 455 pædagoger arbejder med vuggestuebørn, 649 pædagoger med børnehavebørn, og 57 af pædagogerne har angivet, at de arbejder stort set lige meget med vuggestue- og børnehavebørn.

Undersøgelsen er repræsentativ ift. køn, alder og region. I analysen fremhæves forskelle på, hvad vuggestuepædagogerne og børnehavepædagogerne angiver, dér hvor forskellene er signifikante.

Undersøgelsen er lavet som led i Børns Vilkår's program Tryghed for alle småbørn, som løber fra 2019 til 2023 og er finansieret af Stryhns Familieselskab.

Børns Vilkår anbefaler

Børns Vilkår anbefaler, at kommunerne øger normeringer og sikrer, at alle medarbejdere ved, hvordan børn får en tryk og god start. Børns Vilkår anbefaler desuden, at dagtilbud organiserer opstarten, så den svarer til børns behov.

Når børn starter i vuggestue eller børnehave, har de brug for at vide, at der er en voksen, der har dem og ser dem. Jo hurtigere børn får svar på det, jo hurtigere vil de føle sig trygge.² Trykhed er ikke kun vigtigt for barnets trivsel nu og her, men er også afgørende for barnets udvikling.³ Desværre er der en akut mangel på pædagogisk personale og opkvalificering i de danske dagtilbud.

De lave normeringer giver hvert barn mindre tid sammen med en voksen og dermed dårligere muligheder for at skabe en tryk og udviklende tilknytning til en voksen. Og med de lave normeringer får de voksne tilmed sværere ved at se og møde alle børns behov.

01

Øg normeringen, så alle børn har reel adgang til en voksen, de er trygge ved

Det er grundlæggende utrygt for et lille barn at skulle undvære sine forældre, indtil barnet er blevet trygt ved nye voksne. For at blive tryk har det enkelte barn brug for at mærke, at den voksne forstår og møder barnets behov. Det kræver én til én-kontakt at give barnet den omsorg og trykhed, det har behov for.

Undersøgelsen viser, at antallet af børn per voksen har betydning for, om børnene får en god og tryk start. Flere pædagoger oplever at kunne give børnene en god oplevelse i de dagtilbud, hvor der er afsat tilstrækkelig tid og personale til at give børnene en god og tryk start.

Derfor anbefaler Børns Vilkår, at kommunerne øger normeringerne, så alle børn får bedre mulighed for at blive trygge ved en voksen, og så det pædagogiske personale har tilstrækkelig tid sammen med børnene til at imødekomme deres behov. Det kan ikke vente.

02

Sørg for, at alle medarbejdere ved, hvordan børn får en tryk og god start i vuggestue og børnehave

Børn er forskellige, og en god og tryk start kræver voksne, der ved, hvordan de skal aflæse og tolke børns signaler og møde deres individuelle behov.

Undersøgelsen viser, at flere pædagoger svarer, at de ikke havde adgang til sparring fra hverken ledere eller kollegaer, sidst de modtog et nyt barn. Flere af de pædagoger, der har mulighed for at sparre med en leder eller kollegaer, oplever at kunne give barnet den omsorg og tryk, det har brug for.

Pædagogisk uddannelse og tid til faglig sparring og refleksion er helt afgørende for at skabe dagtilbud af høj kvalitet. Men både nu og i de kommende år vil der være mange medarbejdere i dagtilbuddene, som ikke har en pædagogisk uddannelse. Børns Vilkår anbefaler derfor, at kommunerne investerer i opkvalificering af alle medarbejdere i dagtilbud og prioriterer tid til faglig sparring for at give alle børn en god og tryk start.

03

Organisér opstarten, så den svarer til børns behov

Ikke alle pædagoger oplever at kunne give nye børn, der starter, den tryk og omsorg, de har brug for. Og ikke alle børn kan blive taget imod af voksne, de er glade for. Det viser undersøgelsen, der også viser, at hver femte pædagog vurderer, at opstarten var for kort i forhold til barnets behov.

Forskning peger på, at børns mulighed for en tryk tilknytning til en voksen er større i hjemmelignende pasningsformer med en enkelt voksen til en lille gruppe børn.⁴ Samtidig kan det gøre børnene mere tryk, hvis de får mulighed for at komme på besøg i vuggestuen og børnehaven flere gange sammen med deres forældre eller andre nære voksne, inden de starter.⁵

Derfor anbefaler Børns Vilkår, at alle kommuner lader børnene starte med at være i en lille børnegruppe med én eller få faste voksne i daginstitutionen. Når barnet er blevet tryk i den lille gruppe, får det efterhånden overskud til at lære flere voksne og børn at kende. Børns Vilkår anbefaler desuden, at kommunerne inviterer børn på flere forbesøg sammen med deres forældre og samtidig sikrer, at forældre ved, at det er en god idé, at de afsætter god tid til barnets opstart.

MULIGHED FOR TRYGHED OG OMSORG

Hver femte pædagog: Det var ikke en god oplevelse for barnet at starte i vuggestue

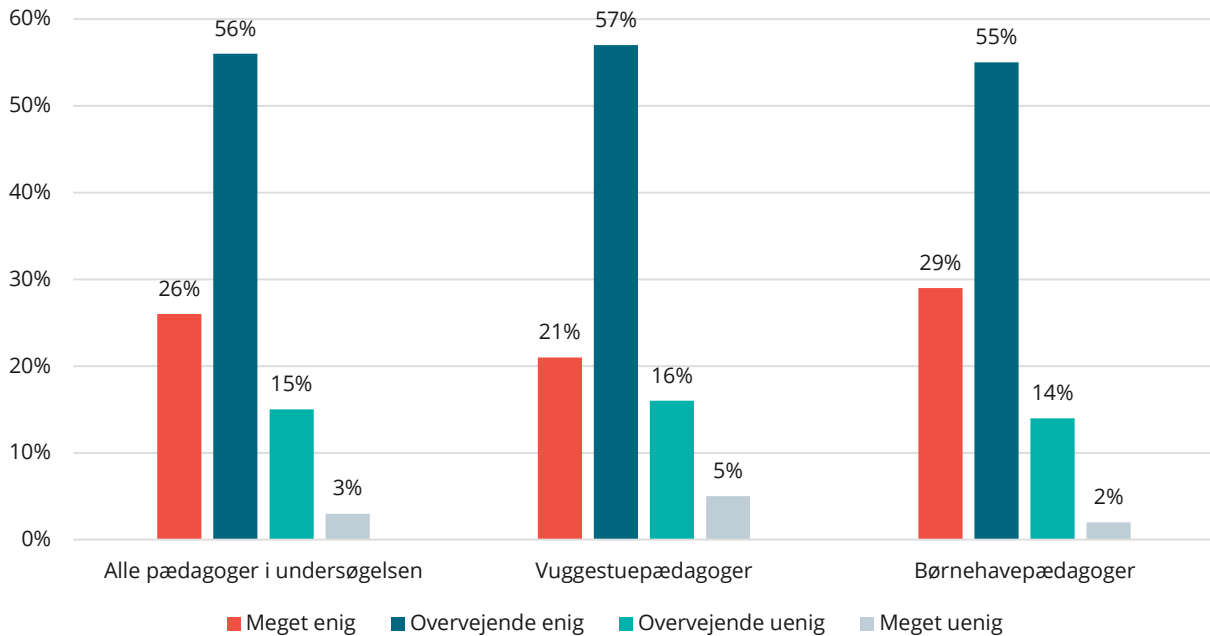
18 pct. af pædagogerne vurderer, at det ikke var en god oplevelse for barnet at starte i vuggestue eller børnehave, sidste gang de havde ansvar for et nyt barn. For vuggestuepædagoger er det 21 pct. Samtidig fortæller 12 pct. af pædagogerne, at de ikke havde mulighed for at skabe tryghed for det nye barn. 14 pct. havde ikke mulighed for at give barnet den omsorg, barnet havde brug for.

Knap hver femte pædagog vurderer, at opstarten ikke var en god oplevelse for barnet

18 pct. af pædagogerne vurderer i undersøgelsen, at det ikke var en god oplevelse for barnet at starte i vuggestue eller børnehave. Det vurderer de, efter de er blevet bedt om at tænke tilbage på sidst, de var med til opstarten af et barn i enten vuggestue eller børnehave.

Flere blandt vuggestuepædagoger end børnehavepædagoger vurderer, at det ikke var en god oplevelse for barnet. Blandt de pædagoger, der arbejder med vuggestuebørn, er 21 pct uenige i, at det var en god oplevelse for barnet at starte. Det gælder 16 pct. af børnehavepædagogerne.

Figur 1: Om det var en god oplevelse for barnet at starte

Figuren viser fordelingen på spørgsmålet "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: Hvor enig eller uenig er du i, at det var en god oplevelse for barnet at starte i daginstitution?".

N=949. 3 pædagoger har svaret "Ved ikke/husker ikke". Denne besvarelse indgår ikke i figuren.

369 vuggestuepædagoger har svaret, 541 børnehavepædagoger har svaret. 42 pædagoger arbejder stort set lige meget med vuggestue- og børnehavebørn. De indgår i det samlede tal.

Pædagoger har ikke altid mulighed for at give nye børn den tryghed og omsorg, de har brug for

En tryk tilknytning er afgørende for små børns udvikling.⁶ I Danmark, hvor de fleste små børn er mange timer i dagtilbud hver dag,⁷ spiller dagtilbuddene en væsentlig rolle for at give de mindste børn den tryghed og opmærksomhed, de har brug for. Undersøgelsen viser, at mere end én ud af ti pædagoger oplevede, at de ikke havde mulighed for at skabe tryghed for barnet eller mulighed for at give barnet den omsorg, barnet havde brug for.⁸ 12 pct. er i mindre grad eller slet ikke enige i, at de havde mulighed for at skabe tryghed for det nye barn. 14 pct. af pædagogerne svarer, at de i mindre grad eller slet ikke er enige i, at de havde mulighed for at give barnet den omsorg, barnet havde brug for.

Børn har brug for svar på to spørgsmål. De har brug for svar på, hvem har mig? Og hvem forstår mig? For mor og far er gået, og indtil barnet har udviklet en tryk relation til de nye voksne, er det grundlæggende forkert i barnets perspektiv.

Jo hurtigere barnet får etableret en følelse af, at der er én, der har mig, og at der er én, der forstår mig, desto hurtigere vil barnet blive trygt.

Det gælder både for vuggestuebørn og børnehalebørn.

Interview med Johanne Smith-Nielsen, psykolog og forsker ved Københavns Universitet

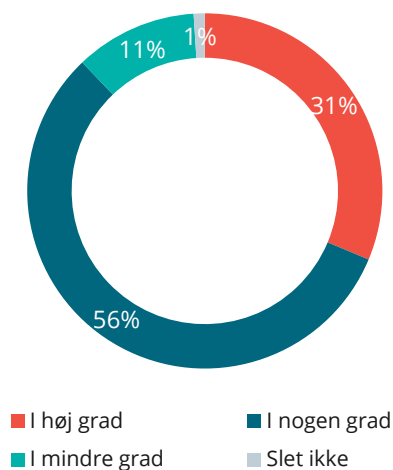

Børn har først og fremmest brug for omsorg, og det betyder, at de voksne forholder sig til, hvad barnet har behov for og forsøger at imødekomme det. Det er grundlæggende ting som at spise, sove og få noget at drikke. Men når det handler om at starte i vuggestue eller børnehave, er det tryghed, der er vigtigt. Hvad kan vi gøre for, at det her barn får en tryk start?

Trykhed er vigtigt nu og her, men det er også vigtigt i forhold til barnets udvikling.

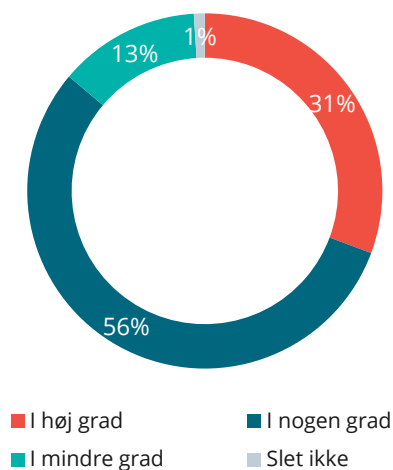
Interview med Thomas Gitz-Johansen, ph.d. og lektor ved Center for Daginstitutionsforskning, Roskilde Universitet

Figur 2: Pædagogers mulighed for at skabe tryghed for det nye barn

Figuren viser spørgsmålet "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: I hvilken grad passer følgende udsagn? Jeg havde mulighed for at skabe tryghed for det nye barn".

N = 977. 1 pædagog har svaret "Ved ikke/husker ikke". Denne besvarelse indgår ikke i figuren.

Figur 3: Pædagogers mulighed for at give barnet omsorg

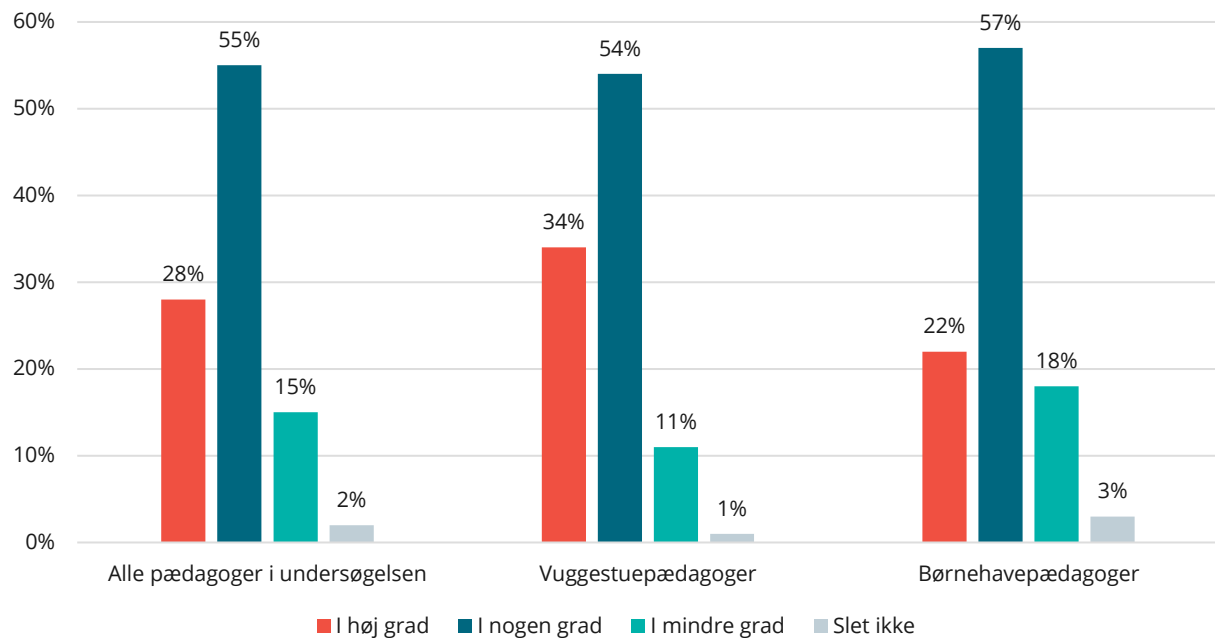
Figuren viser spørgsmålet "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: I hvilken grad passer følgende udsagn? Jeg havde mulighed for at give barnet den omsorg, barnet havde brug for".

N = 977. 1 pædagog har svaret "Ved ikke/husker ikke". Denne besvarelse indgår ikke i figuren.

Børn bliver ikke altid mødt af en pædagog, de er glad for i opstartsperioden

Det har betydning for børns tryghed i opstarten, at forældrene kan aflevere deres barn til en pædagog, barnet er glad for. Undersøgelsen viser, at børn, der starter, ikke altid har mulighed for det: 17 pct. af pædagogerne er i mindre grad eller slet ikke enige i, at barnet havde mulighed for at blive afleveret til en pædagog, barnet var glad for. Blandt børnehavepædagogerne er det hver femte, der ikke er enige i, at barnet havde mulighed for at blive afleveret til en pædagog, barnet var glad for.

Figur 4: Børns mulighed for at blive afleveret til en pædagog, de er glade for under opstarten

Figuren viser spørgsmålet "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: I hvilken grad passer følgende udsagn? Barnet havde mulighed for at blive afleveret til en pædagog, barnet var glad for".

N=967. 11 pædagoger har svaret "Ved ikke/husker ikke". De indgår ikke i figuren.

RESSOURCER

Mangel på tid og personale kan spænde ben for en god start

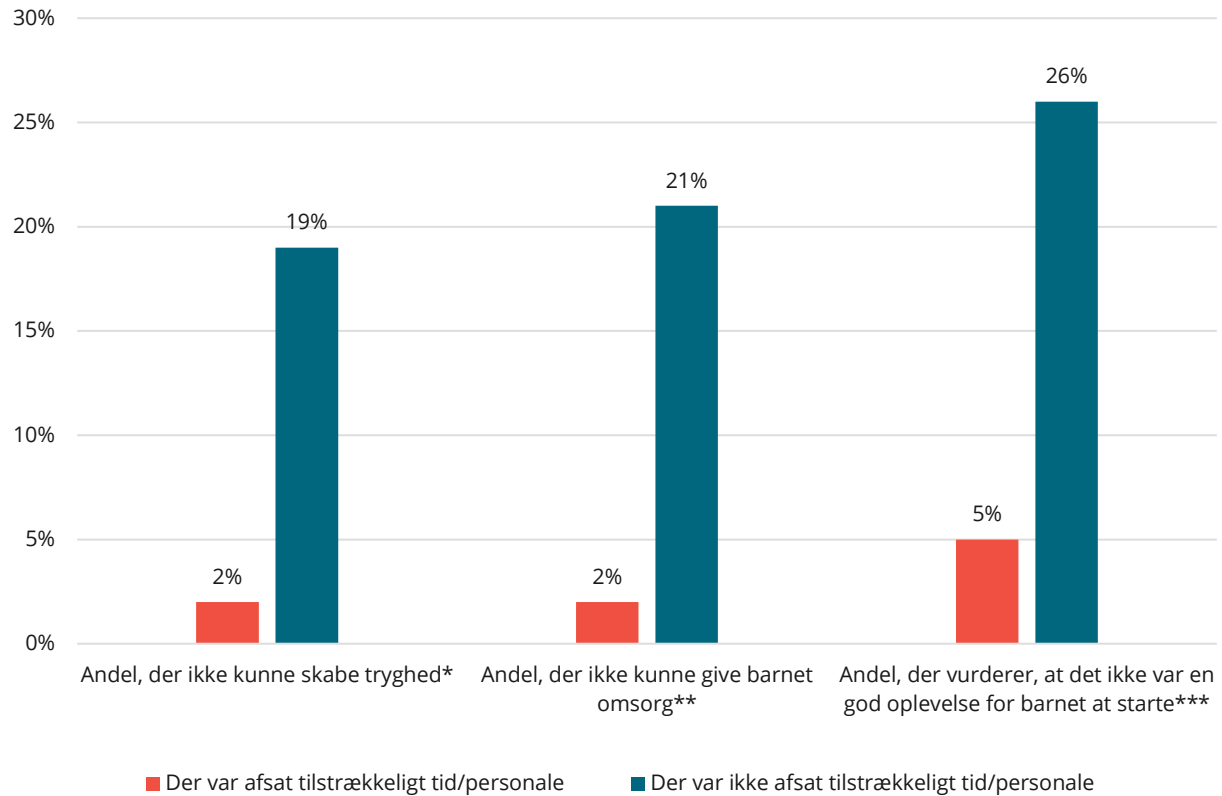
Seks ud af ti pædagoger oplever, at der ikke var afsat tilstrækkeligt med tid og personale til barnets opstart, sidste gang et barn startede. De samme pædagoger oplevede i højere grad, at de ikke havde mulighed for at give det nye barn en tryk og god start.

63 pct. af pædagogerne er i mindre grad eller slet ikke enige i, at der var afsat tilstrækkeligt med tid og personale til det nye barns opstart, sidste gang et barn startede: 28 pct. angiver, at de i mindre grad er enige, og 35 pct. at de slet ikke er enige. 37 pct. er i nogen eller høj grad enige i, at der var afsat nok ressourcer.

Der er sammenhæng mellem, om pædagogerne oplever, at der var afsat nok tid og personale og den tryk og omsorg, de kunne give til barnet. Blandt de pædagoger, der oplevede, at der ikke var tilstrækkeligt med ressourcer, svarer 19 pct., at de i mindre grad eller slet ikke havde mulighed for at gøre det nye barn tryk. 21 pct. oplevede kun i mindre grad eller slet ikke, at de kunne give barnet den omsorg, barnet havde behov for.

Der er også en sammenhæng mellem oplevelsen af tilstrækkelige ressourcer og vurderingen af, om det var en god oplevelse for barnet at starte. 5 pct. af pædagoger, der oplevede, at der var afsat tilstrækkeligt tid og personale, sidst de var med til at starte et barn op, vurderer, at det ikke var en god oplevelse for barnet. Det gælder 26 pct. af pædagoger, der oplevede, at der ikke var afsat nok ressourcer.

Figur 5: Muligheden for en tryk og god start sammenholdt med, om der var afsat tilstrækkeligt med tid og personale

* Figuren viser fordelingen af pædagoger, der har svaret, at de i mindre grad eller slet ikke havde mulighed for at skabe tryghed for det nye barn ud fra spørgsmålet "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: I hvilken grad passer følgende udsagn? Jeg havde mulighed for at skabe tryghed for det nye barn". N=957.

** Figuren viser fordelingen af pædagoger, der har svaret, at de i mindre grad eller slet ikke havde mulighed for at give barnet den omsorg, barnet havde brug for ud fra spørgsmålet "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: I hvilken grad passer følgende udsagn? Jeg havde mulighed for at give barnet den omsorg, barnet havde brug for". N=957.

*** Figuren viser fordelingen af pædagoger, der har svaret, at de er overvejende eller meget uenige i, at det var en god oplevelse for barnet at starte ud fra spørgsmålet "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: Hvor enig eller uenig er du i, at det var en god oplevelse for barnet at starte i daginstitution?". N= 931.

I undersøgelsen er det gennemgående, at pædagogerne peger på manglende ressourcer som årsag til, at opstarten ikke var god. Mange peger på, at de generelt er for få til at tage godt imod

nye børn. Især i spidstbelastede perioder som for eksempel ved sygdom blandt personalet eller i ferieperioder, kan det være svært at give nye børn en tryk og god start:

"Der er ikke tid og personale til nye børn. De bliver hurtig sat ned, fordi man skal ordne andre ting og hjælpe andre børn."

"Der har ikke været tid og rum til at skabe de nødvendige trygge rammer, så for mig at se må barnet klare sig lidt på må og få. Det er ikke godt nok!"

"Det blev en stressende periode for barnet, da jeg samtidig med indkøringen havde ansvaret for i hvert fald 4 andre børn. På nogle tidspunkter af dagen 11 andre."

"Da der ikke er sat ekstra ressourcer på, så kan det være svært at skabe den ekstra tryk, når jeg som pædagog også har 15 andre børn og tage mig af."

"Jeg er alene på en stue med 18 børn og en helt ny vikar på 19 år, (...) samtidig med, at jeg skal tage i mod et nyt barn. Det er under al kritik, at jeg ikke har tid til det, fordi jeg også skal være der for de resterende 17 børn."

"Barnet var meget utryk i starten, og blev barnet ked af det, så gemte barnet sig, så jeg måtte ofte lede efter barnet, når jeg brugte tiden på nogle af de andre børn."

"Barnet startede i en ferieperiode, hvor der var skift af personale hele tiden."

"Der var meget fravær, sygdom på vores inst., så vi var ikke dækket fuldt ud (...) En pædagog kan ikke dække en hel dag, når der kun er én på stuen, så vikarerne bliver nødt til at bidrage og træde til."

DER ER SAMMENHÆNG MELLE, HVOR MANGE BØRN DER STARTER, OG OM PÆDAGOGERNE VURDERER, AT DER VAR AFSAT NOK RESSOURCER

Undersøgelsen viser, at jo flere nye børn, der starter per pædagog, jo færre af pædagogerne oplevede, at der var afsat tilstrækkeligt med tid og personale til opstarten.

Andelen, der oplever, at der var afsat tilstrækkeligt med tid og personale, er større blandt pædagoger fra private og selvejende dagtilbud sammenlignet med pædagoger fra offentlig/kommunale dagtilbud.

ORGANISERING

Jo flere nye børn per pædagog, des mindre tryghed og omsorg i opstarten

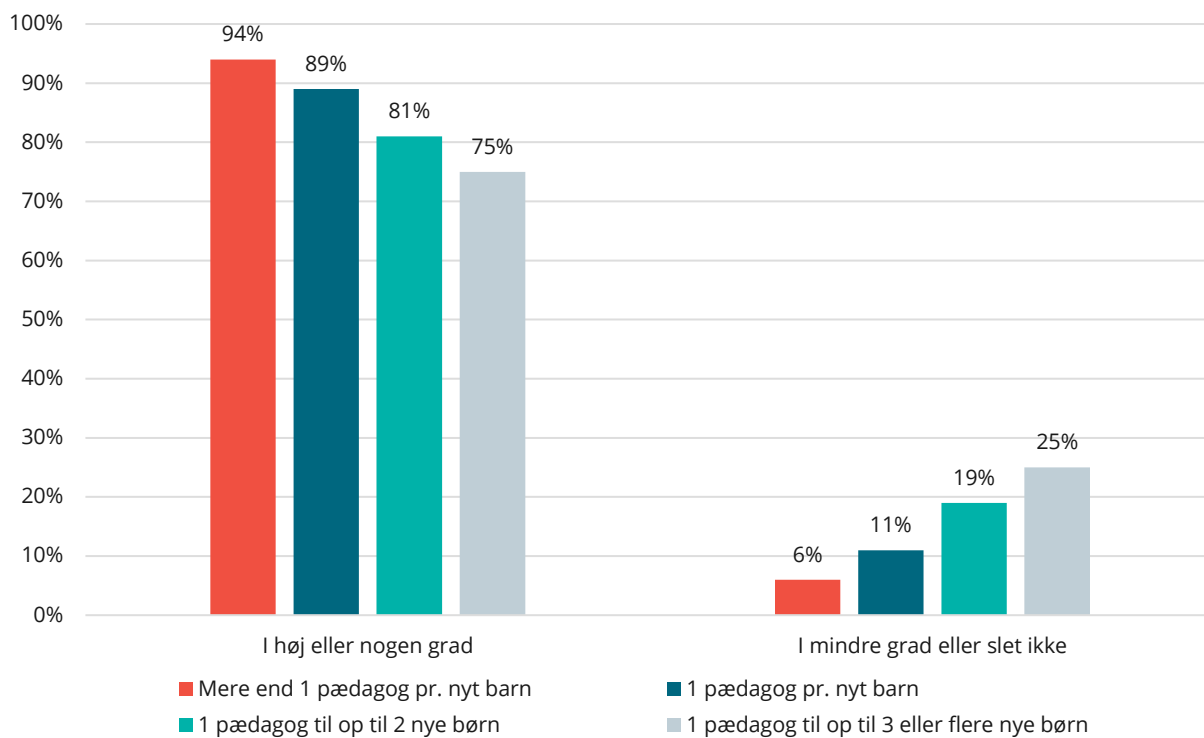
En tredjedel af pædagogerne fortæller, at de var den eneste pædagog til to nye børn eller flere.⁹ Undersøgelsen viser, at andelen, der havde mulighed for at give tryghed og omsorg, falder, jo flere nye børn en pædagog skal tage sig af.

”For mange børn startede på en gang, nogle starter før de er klar til børnehave, for få hænder til at yde ekstra omsorg og tryghed for det nye barn.”

67 pct. af pædagogerne fortæller, at de var én eller flere pædagoger til ét nyt barn, sidst de var med til at starte et barn op. 28 pct. fortæller, at de var én pædagog til op til to nye børn, og 4 pct. af pædagogerne fortæller, at de var én pædagog til op til tre eller flere nye børn.

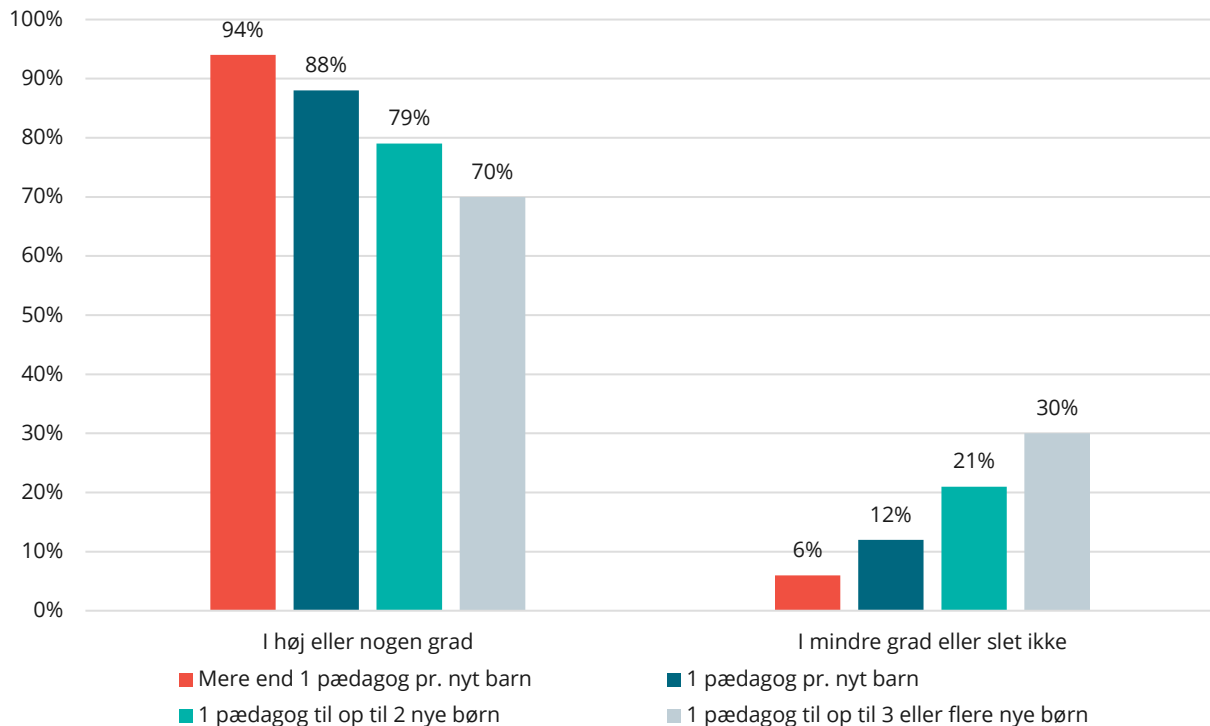
Pædagoger, der arbejder i børnehave, er oftere alene om at starte flere børn op end pædagogerne, der arbejder i vuggestue. 31 pct. af børnehavepædagogerne var alene som pædagog til op til to nye børn, 6 pct. var én pædagog til tre eller flere nye børn. Det gælder for henholdsvis 25 pct. og 2 pct. af vuggestuepædagogerne.

Blandt pædagoger, der var alene om at starte flere nye børn op, oplevede færre, at de kunne give barnet den omsorg og tryghed, som barnet havde brug for, sammenlignet med pædagoger, der eksempelvis kun skulle starte ét nyt barn op.

Figur 6: Muligheden for at skabe tryghed sammenholdt med, hvor mange nye børn en pædagog skal tage sig

Figuren viser spørgsmålet "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: I hvilken grad passer følgende udsagn? Jeg havde mulighed for at skabe tryghed for det nye barn" krydset med, hvor mange børn en enkelt pædagog havde ansvaret for at starte op. N=941.

Figur 7: Muligheden for give omsorg sammenholdt med, hvor mange nye børn en pædagog skal tage sig af

Figuren viser spørgsmålet "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: I hvilken grad passer følgende udsagn? Jeg havde mulighed for at give barnet den omsorg, som barnet havde brug for" krydset med, hvor mange børn en enkelt pædagog havde ansvaret for at starte op. N=941.

Corona har vist, at opstarten kan gøres anderledes

Ni ud af ti pædagoger angiver, at de havde børn, der startede, mens der var corona-restriktioner. Det indebærer bl.a. afstand, brug af mundbind og aflevering uden for dagtilbuddet m.m. 43 pct. af disse pædagoger angiver, at restriktionerne påvirkede opstarten positivt. 29 pct. angiver, at det påvirkede negativt. 28 pct. angiver, at corona ikke havde nogen betydning for opstarten.

10 pct. af de pædagoger, der angiver, at der var børn, der startede under corona, fortæller, at deres dagtilbud har ændret på, hvordan de arbejder med børns opstart på grund af erfaringer fra corona. Flere pædagoger nævner, at den alternative organisering under corona har vist, hvilke fordele det kan have, når pædagogerne inddeler børnene i mindre grupper.

En pædagog skriver:

"Vi er blevet mere opmærksomme på, at det er vigtigt at dele vores vuggestuegruppe mere op, når vi modtager nye børn, for at skabe mere overskuelighed."

En anden pædagog skriver:

"Ja, vi har ændret struktur, så der altid er kendte voksne til at tage imod barnet på den stue, hvor barnet er tilknyttet. Arbejder fortsat i små grupper."

Flere pædagoger fortæller også, at der er kommet mere styring med, hvor og hvornår forældrene afleverer og henter. Bl.a. ved at de skal gøre det på bestemte tidspunkter. Som en pædagog siger:

"Vi kigger meget mere på, hvor længe forældrene skal blive hængende. Men det altafgørende er stadig det enkelte barn, og hvad der er bedst for det."

Nogle pædagoger fortæller, at deres dagtilbud har begrænset forældrenes tilstedeværelse i dagtilbuddet. Nogle steder kommer forældrene slet ikke indenfor. Andre steder er det kun forældre til de børn, der skal starte, der må være inde på stuen. Nogle beskriver, at denne begrænsning i forældrenes tilstedeværelse giver færre forstyrrelser og mindre uro. Andre problematiserer, at forældrene er mindre tilstede, da kontakten til forældrene er vigtig for at kunne give børnene det, de har behov for:

"Mere opdeling, godt for børn - mindre godt for personalet i forhold til kendskab til alle børn og sparring."

BØRNS VILKÅR HAR UNDERSØGT, HVORDAN BØRN I BØRNEHAVER OPLEVEDE DEN FØRSTE PERIODE MED CORONA

I juni 2020 udgav Børns Vilkår undersøgelsen 'Børns oplevelser af at være i børnehaven under genåbningen af Danmark', der baserede sig på interviews med 39 børnehavebørn. Undersøgelsen viste, hvad corona-tiden i første del af 2020 betød for børnene med dens restriktioner om bedre hygiejne, afstand og ankomst uden for børnehaven for at undgå smitte med corona-virus.

Undersøgelsen viste blandt andet, at børnene fik erfaringer med at være i små grupper med faste børn og voksne. Det skabte ro, få konflikter, lav grad af skældud og betød, at de voksne var lette at få fat på. Undersøgelsen viste også, at flere børn savnede, at deres forældre kunne gå med dem ind i børnehaven, når de skulle sige farvel om morgenen. Som Liva på 4 år svarer, da hun bliver spurgt, om der er noget som helst godt ved at skulle sige farvel til forældrene udenfor: "Altså jeg synes, det faktisk er ikke så godt med mig. Fordi jeg kan godt lide at blive afleveret indenfor med min mor og far. Men så kan jeg godt på et tidspunkt græde, og så lige pludselig når det var første dag og denne her corona var der, så begyndte jeg at græde."

Kilde: Børns Vilkår, 2020.

ORGANISERING

Pædagog: "Barnet nåede ikke at lære personalet at kende, og omvendt, før det var i vuggestuen i mange timer"

Hver femte pædagog vurderer, at opstartsperioden var for kort i forhold til barnets behov. Pædagogerne peger blandt andet på manglende ressourcer i dagtilbuddet og et arbejdsmarked, der trækker i forældrene, som årsager til, at opstarten blev for kort.

"Når forældre og barn adskilles, skal barnet have tiden til at erfare, at der er nogle andre, der har barnet." Sådan siger Johanne Smith-Nielsen, der er psykolog og forsker ved Københavns Universitet. I undersøgelsen blandt pædagoger fortæller 76 pct., at opstartsperioden var tilpas i forhold til barnets behov. 21 pct. mener, den var for kort. 3 pct. at den var for lang.

Mangel på ressourcer og et arbejdsmarked der trækker i forældrene. Det er gennemgående, når pædagogerne fortæller, hvad årsagen var til, at opstartsperioden ikke var lang nok. Pædagogerne fortæller dels om manglende mulighed fra dagtilbuddets side til at sætte ressourcer af til en længere opstart, dels om manglende mulighed eller prioritering fra forældrenes side:

"Barnet nåede ikke at blive tryk ved personalet, inden faren stoppede med at være med, og hun bare blev afleveret. Hun græd hele tiden. Og ville hele tiden hen til nye voksne hun ikke kendte."

"Barnet nåede ikke at lære personalet at kende, og omvendt, før det var i vuggestuen i mange timer."

"Forældrene var begyndt på arbejde igen efter barsel, så de havde kun en uge. Derudover har vi ikke tid og ressourcer nok til at have en lang indkøring. Vi har mange nye børn og er dårligt dækket ind med vikarer."

"Forældrene gjorde hvad de kunne, men deres jobs var en hindring for en helt tryk start for deres barn!"

Nogle pædagoger, der er ansat i børnehaver, fortæller, at forældrene ikke prioriterede en længere opstart, fordi barnet kom fra vuggestuedelen. De beskriver, at forældrene ikke betragtede overgangen til børnehaven som noget, der skulle prioriteres, fordi dagtilbuddet var integreret:

”Forældrene syntes ikke, det var nødvendigt med korte dage i en indkøringsperiode, da barnet kom fra vuggestuen og derfor kendte huset. Der var ikke en fast pædagog på barnet de første dage, dette var ikke muligt pga. ressourcemangel.”

Når forældre og barn adskilles, skal barnet have tiden til at erfare, at der er nogle andre, der har barnet.

Man kan se, at barnet begynder at have tillid til de voksne, når barnet søger de voksne for trøst af sig selv, når barnet henvender sig til de voksne, og når barnet bruger de voksne som social reference. Men en særlig vigtig indikator på, at barnet er trygt, er, når barnet begynder at udforske frit og lege. Børn, der leger godt, er som regel børn, der trives.

Interview med Johanne Smith-Nielsen, psykolog og forsker ved Københavns Universitet

Det er meget forskelligt fra barn til barn, hvor lang opstarten bør være. Det kommer an på det enkelte barn, og alle børn er forskellige. Det vigtigste er, at opstarten bliver afstemt med, hvor meget adskillelse det lille barn kan klare lige nu. Det betyder i praksis, at både forældre og de voksne i daginstitutionen skal være opmærksomme på, hvordan barnet har det.

Interview med Thomas Gitz-Johansen, ph.d. og lektor ved Center for Daginstitutionsforskning, Roskilde Universitet

MULIGHEDER FOR FAGLIG SPARRING

Pædagogerne kan ikke altid sparre med kollegaer og ledelse, selvom behovet er der

Fire ud af ti kunne ikke sparre med deres leder om barnets opstart, sidst de havde ansvar for et nyt barn. Hver femte kunne ikke sparre med deres kollegaer.

Pædagoger, der ikke kunne sparre med leder og kollegaer, oplever i højere grad ikke at have mulighed for at give tryghed og omsorg.

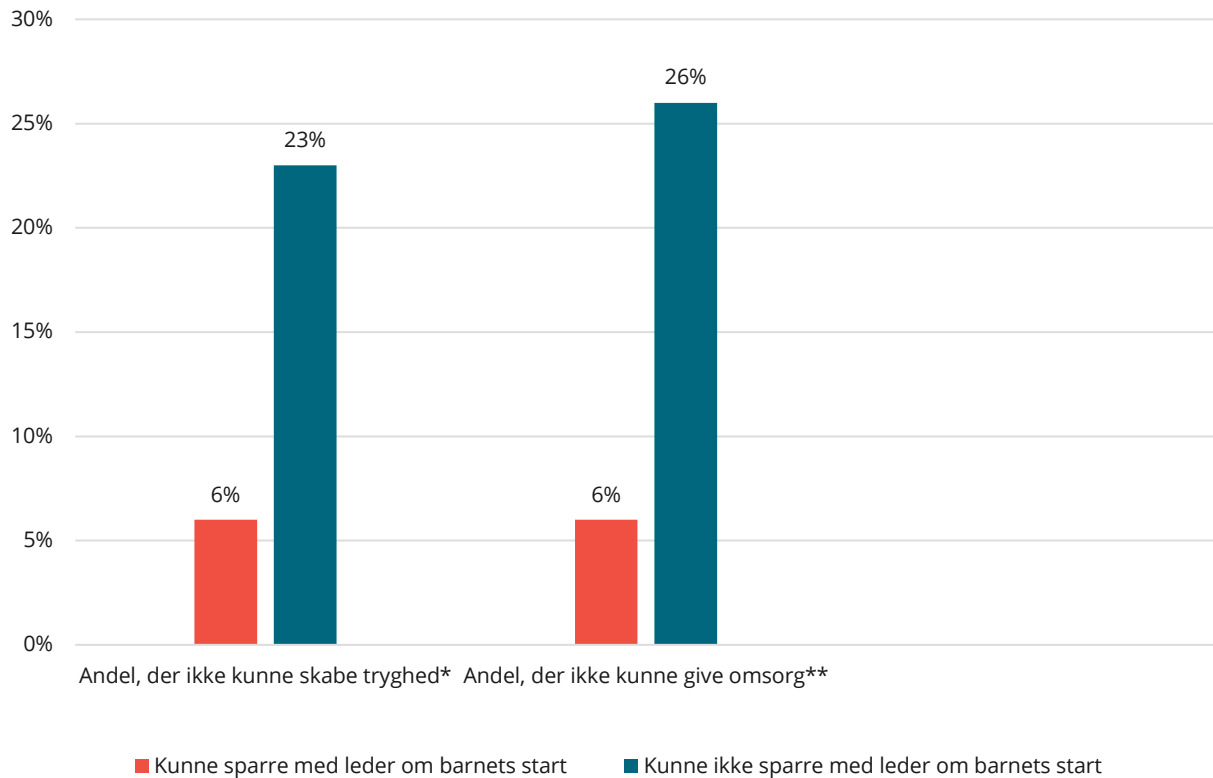
61 pct. af pædagogerne angiver, at de i høj eller nogen grad havde gode muligheder for at sparre med deres leder om barnets opstart, hvis de havde behov for dette. 39 pct. angiver, at de i mindre grad eller slet ikke havde mulighed for det.

79 pct. angiver, at de i høj eller nogen grad havde gode muligheder for at sparre med deres kollegaer, hvis de havde behov for det. 21 pct. havde i mindre grad eller slet ikke mulighed for det.

Flere blandt børnehavepædagogerne end vuggestuepædagogerne siger, at de i mindre grad eller slet ikke havde mulighed for at sparre med kollegaer om barnets start, hvis de havde brug for det.

Flere blandt dem, der kan sparre med leder og kollegaer om barnets opstart, kunne give barnet den omsorg, barnet havde brug for. Det samme gælder i forhold til pædagogernes oplevelse af at skabe tryghed for det nye barn: Andelen, der kunne skabe tryghed, er større blandt dem, der kunne sparre med leder og kollegaer end dem, der i mindre grad eller slet ikke havde mulighed for dette.

Figur 8: Muligheden for at skabe tryghed og give omsorg sammenholdt med, om pædagoger kunne sparre med deres leder

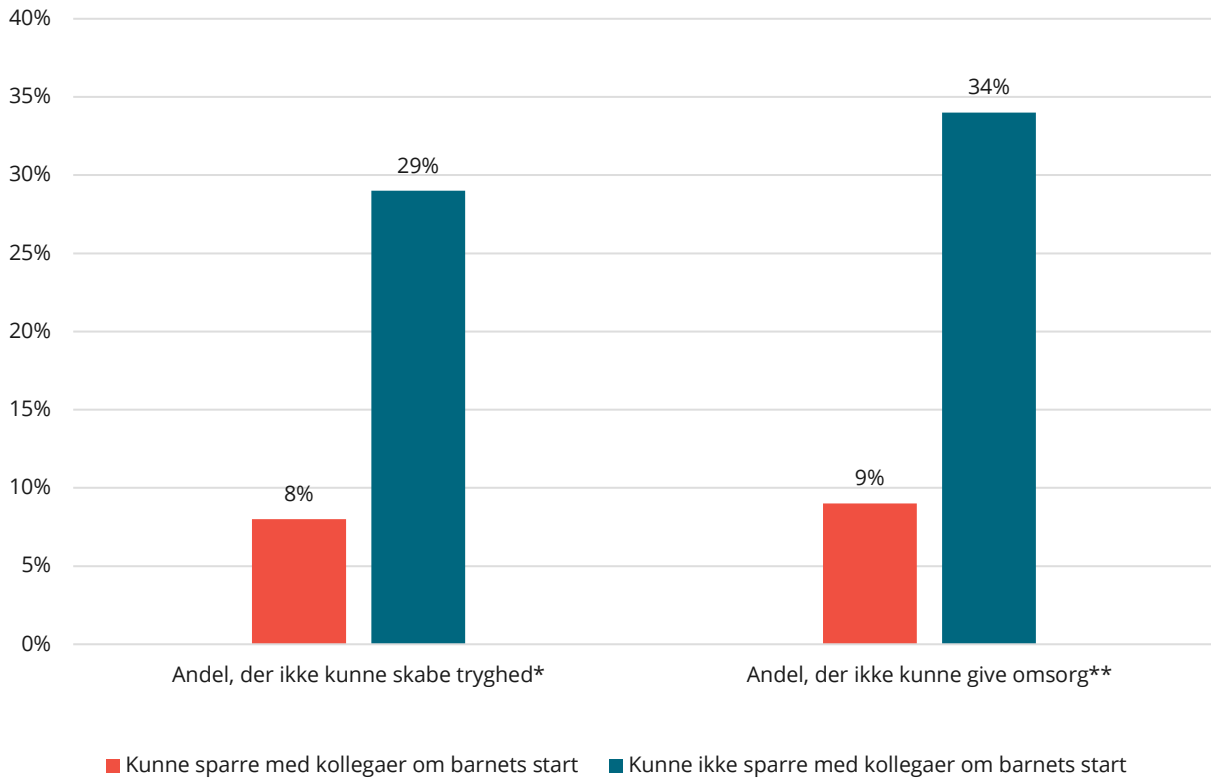

Figuren viser spørgsmålet "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: I hvilken grad passer følgende udsagn? Jeg havde mulighed for at skabe tryghed for det nye barn" samt "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: I hvilken grad passer følgende udsagn? Jeg havde mulighed for at give barnet den omsorg, barnet havde brug for" krydset med spørgsmålet "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: I hvilken grad passer følgende udsagn? Jeg havde gode muligheder for at sparre med min leder om barnets start, hvis jeg havde brug for det".

* Søjlen viser fordelingen af pædagoger, der har svaret, at de i mindre grad eller slet ikke havde mulighed for at skabe tryghed for det nye barn. Blandt pædagoger, der angiver, at de kunne sparre med deres leder, svarer 94 pct., at de kunne skabe tryghed mod 77 pct. af pædagoger, der ikke kunne sparre med deres leder. N=949.

** Søjlen viser fordelingen af pædagoger, der har svaret, at de i mindre grad eller slet ikke havde mulighed for at give barnet den omsorg, barnet havde brug for. Blandt pædagoger, der angiver, at de kunne sparre med deres leder, svarer 94 pct., at de kunne skabe tryghed mod 74 pct. af pædagoger, der ikke kunne sparre med deres leder. N=949.

Figur 9: Muligheden for at skabe tryghed og give omsorg sammenholdt med, om pædagoger kunne sparre med deres kollegaer

Figuren viser spørgsmålet "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: I hvilken grad passer følgende udsagn? Jeg havde mulighed for at skabe tryghed for det nye barn" samt "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: I hvilken grad passer følgende udsagn? Jeg havde mulighed for at give barnet den omsorg, barnet havde brug for" krydset med spørgsmålet "Tænk tilbage på sidst, du var med til opstarten af et barn: I hvilken grad passer følgende udsagn? Jeg havde gode muligheder for at sparre med mine kollegaer om barnets start, hvis jeg havde brug for det".

* Figuren viser fordelingen af pædagoger, der har svaret, at de i mindre grad eller slet ikke havde mulighed for at skabe tryghed for det nye barn. Blandt pædagoger, der angiver, at de kunne sparre med deres kollegaer, svarer 92 pct., at de kunne skabe tryghed mod 71 pct. af pædagoger, der ikke kunne sparre med deres kollegaer. N=975.

** Figuren viser fordelingen af pædagoger, der har svaret, at de i mindre grad eller slet ikke havde mulighed for at give barnet den omsorg, barnet havde brug for. Blandt pædagoger, der angiver, at de kunne sparre med deres kollegaer, svarer 91 pct., at de kunne skabe tryghed mod 66 pct. af pædagoger, der ikke kunne sparre med deres kollegaer. N=975.

KOMMUNIKATION MELLEM HJEM OG DAGTILBUD

Det er muligt at skabe et godt samarbejde med nye forældre, men det udfordres af antal børn, der starter samtidig

Ni ud af ti pædagoger fortæller, at de havde mulighed for at skabe en god samarbejdsrelation til forældrene til det nye barn. Andelen falder jo flere nye børn per pædagog, der starter

”Barnet var meget nysgerrig og klar til at starte i børnehaven. Forældrene var trygge ved aflevering. Der var et godt samarbejde mellem forældrene og det pædagogiske personale.”

Sådan fortæller en pædagog.

Ni ud af ti angiver, at de havde mulighed for at skabe en god samarbejdsrelation til forældrene til det nye barn. 48 pct. angiver, at de i høj grad havde mulighed for dette. 41 pct. at de i nogen grad havde mulighed for det. 11 pct. angiver, at de i mindre grad eller slet ikke havde mulighed for det.

Færre blandt børnehavepædagogerne (86 pct.) end vuggestuepædagogerne (92 pct.) angiver, at de havde mulighed for at skabe en god samarbejdsrelation til forældrene til det nye barn.

Jo flere nye børn, der starter per pædagog, des færre af pædagogerne oplever, at de havde mulighed for at skabe en god samarbejdsrelation til forældrene til det nye barn.

Som forælder er det vigtigt, at man viser barnet, at vuggestuen og børnehaven er et godt og trygt sted, og at Karin på rød stue passer på dig, mens mor og far er væk. For børn mærker det med det samme, hvis deres forældre ikke har tillid til de voksne i institutionen, og det gør det meget sværere for personalet at blive trygge tilknytningsfigurer for barnet. Samarbejdet mellem forældre og personalet er meget vigtigt.

Interview med Johanne Smith-Nielsen, psykolog og forsker ved Københavns Universitet

Det er vigtigt, at forældrene og pædagerne snakker sammen om barnet – om hvordan barnet har det. Så har de mulighed for at afstemme overgangen til vuggestue eller børnehave efter, hvad barnet har behov for.

Samtidig er der nogle strukturelle betingelser for, hvordan dialogen kan foregå: Hvor længe kan mor og far få fri fra arbejde – hvad er deres elastik? Og hvordan er daginstitutionens bemanning?

Interview med Thomas Gitz-Johansen, ph.d. og lektor ved Center for Daginstitutionsforskning, Roskilde Universitet

Metode

Undersøgelsen er gennemført i perioden 24. september til 15. oktober 2021 af Børns Vilkår blandt BUPL's medlemmer via BUPL's pædagogpanel.

1.161 pædagoger har svaret på undersøgelsen. Det giver en svarprocent på 40 pct.¹⁰ 455 pædagoger arbejder med vuggestuebørn, 649 pædagoger med børnehalebørn. 57 arbejder stort set lige meget med vuggestue- og børnehalebørn.

Undersøgelsen er repræsentativ på køn, alder og region.

82 pct. af pædagogerne arbejder i en integreret institution – 72 pct. af disse pædagoger angiver, at vuggestuen og børnehaven er opdelt, og 10 pct. fortæller, at institutionen er aldersintegreret, dvs. at vuggestuebørn går sammen med børnehalebørn. 18 pct. af pædagogerne arbejder ikke i en integreret institution, det vil sige, at de arbejder i enten en vuggestue eller en børnehave.

81 pct. af pædagogerne arbejder i et offentligt/kommunal dagtilbud. 14 pct. arbejder i et selvejende og 4 pct. i et privat.

Langt størstedelen af pædagogerne har været med til at starte et barn op for nylig. 87 pct. af pædagogerne har været med til opstarten af et barn inden for det seneste halve år og 7 pct. inden for mellem et halvt og et helt år. 4 pct. af pædagogerne fortæller, at det er 1-3 år siden, og 1 pct., at det er fire år eller længere tid siden.

Der er stor forskel på, hvor mange års erfaring pædagogerne har. 7 pct. af pædagogerne har to års eller mindre erfaring. 26 pct. har mellem tre og ni års erfaring, 22 pct. mellem 10-15 års erfaring, 16 pct. har 16-20 års erfaring, og 28 pct. har 21 års eller flere års erfaring.

I analysen vises sammenhænge, som er statistisk signifikante ved chi²-tests, hvor $p < 0,05$. Analyserne giver ikke viden om årsag og virkning, dvs. om kausalitet.

Litteratur

Ahnert, L., Piquart, M., & Lamb, M. (2006). Security of Children's Relationships with Nonparental Care Providers: A Meta-Analysis. *Child Development*, 77(3), 664-679.

Broström, S., Jensen, T. M., Hansen, O. H., Jensen, A. S., & Svinth, L. (2015). *Barnet i Centrum: evaluering*. Barnet i Centrum, Aarhus Universitet.

FOA & Bureau 2000 (2019). *Daginstitutionernes hverdag 2019*. København: FOA

Børne- og Socialministeriet (2018). *Kort fortalt: Børns alder ved start i dagtilbud*.

Børns Vilkår (2020). *Børns oplevelser med at være i børnehave under genåbningen af Danmark*. Børns Vilkår.

Danmarks Evalueringsinstitut (2021). *Børns start i vuggestue og dagpleje. Praksisser, erfaringer og oplevelser blandt dagtilbud og forældre*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

Drugli, M. B. (2020). *Delrapport for folkehelseprojektet «Liten og ny i barnehagen». Evaluering av trinn 2*. Hentet fra: <https://litenogny.com/wp-content/uploads/2020/08/Rapport-11-2020-Delrapport-for-folkehelseprojektet-Liten-og-ny-i-barnehagen-Evaluering-trinn-2.pdf>

Drugli, M. B., & Brenne, A. S. (2021). *Delrapport for folkehelseprojektet "Liten og ny i barnehagen". Evaluering 2020*. Hentet fra: <https://litenogny.com/wp-content/uploads/2021/06/Delrapport-for-folkehelseprojektet-Liten-og-ny-i-barnehagen-Evaluering-2020-med-omslag.pdf>

Hansen, O. H. (2016). Emotionel relatering og modtagelse. I: Broström, S., Hansen, O. H., Jensen, A. S., & Svinth, L. *Barnet i centrum: pædagogik og relationer i vuggestue og dagpleje*. Akademisk Forlag.

Kragh-Müller, G., & Ringsmose, C. (2015). *Pædagogisk kvalitet i store og små daginstitutioner: En rapport om børns trivsel, læring og udvikling i store og små daginstitutioner*. Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet.

Midtsand, M. (2019). *Liten og ny i barnehagen – rapport pilotprojekt 2017/2018*. Hentet fra: <https://litenogny.com/wp-content/uploads/2019/04/Rapport-Pilotprojekt-Liten-og-ny-.pdf>

Midtsand, M. (2020). *Liten og ny i barnehagen - projektrapport 2019. Oppsummering av barnehagens erfaringer*. Hentet fra: <https://litenogny.com/wp-content/uploads/2020/08/Liten-og-ny-i-barnehagen-Projektrapport-2019-Oppsummering-av-barnehagens-erfaringer.pdf>

Recchia, S. L., & Dvorakova, K. (2012). How three young toddlers transition from an infant to a toddler child care classroom: Exploring the influence of peer relationships, teacher expectations, and changing social contexts. *Early Education & Development*, 23(2), 181-201.

Ringsmose, C., & Svinth, L. (2019). *Virkningsfuldt Pædagogisk Arbejde i Dagtilbud*. DPU, Aarhus Universitet.

Væver, M. (2015). Tilknyningsvanskeligheder og udsathed i spæd- og småbørnsalderen. I: Erlandsen, T. (red.) *Udsatte børn og unge. En grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag.

Noter

¹ Pædagogerne er i undersøgelsen blevet bedt om at tænke tilbage på sidst, de var med til opstarten af et barn. Derefter er de blevet stillet en række spørgsmål, der handler om det barns start. Når analysen nævner, hvordan opstarten var for 'barnet', henvises der til 'det seneste barn, pædagogen var med til at starte op'.

² Interview med Johanne Smith-Nielsen, som er psykolog og forsker ved Københavns Universitet. Interviewet er lavet i forbindelse med Børns Vilkår's arbejde med opstart i vuggestue og børnehave i efteråret 2021.

³ Interview med Thomas Gitz-Johansen, som er ph.d. og lektor ved Center for Daginstitutionsforskning, Roskilde Universitet. Interviewet er lavet i forbindelse med Børns Vilkår's arbejde med opstart i vuggestue og børnehave i efteråret 2021.

⁴ Ahnert, L., Pinquart, M., & Lamb, M. (2006). Security of Children's Relationships with Nonparental Care Providers: A Meta-Analysis. *Child Development*, 77(3), 664-679.

⁵ Forskningsprojekter i Danmark og Norge viser, at det kan gøre børnene mere trygge, hvis de får mulighed for at komme på besøg i vuggestuen eller dagplejen flere gange sammen med deres forældre eller andre nære voksne, inden de starter (Broström, S. m.fl.: 2015; Danmarks Evalueringsinstitut: 2021; Drugli, M. B.: 2020; Drugli, M. B., & Brenne, A. S.: 2021; Hansen, O. H.: 2016; Midtsand, M.: 2019 & Midtsand, M.: 2020). Et amerikansk studie finder desuden, at hyppige besøg på den nye stue i børnehaven sammen med velkendte voksne fra den gamle stue, i tiden op til overgangen, var noget af det, der fungerede rigtig godt for børnene. Med tiden trak de velkendte voksne sig tilbage, og de nye voksne tog over med fokus på at opbygge en tæt relation til de nye børn (Recchia & Dvorakova: 2012).

⁶ Kragh-Müller, G., & Ringsmose, C. (2015). *Pædagogisk kvalitet i store og små daginstitutioner: En rapport om børns trivsel, læring og udvikling i store og små daginstitutioner*. Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet; Ringsmose, C., & Svinth, L. (2019). *Virkningsfuldt Pædagogisk Arbejde i Dagtilbud*. DPU, Aarhus Universitet; Væver, M. (2015). *Tilknytningsvanskeligheder og udsathed i spæd- og småbørnsalderen*. I: Erlandsen, T. (red.) *Udsatte børn og unge. En grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag.

⁷ Børne- og Socialministeriet (2018). *Kort fortalt: Børns alder ved start i dagtilbud*; FOA & Bureau 2000 (2019). *Daginstitutionernes hverdag 2019*.

⁸ I undersøgelsen er pædagogerne blevet bedt om at tænke tilbage på sidst, de var med til opstarten af et barn. Derefter er de blevet bedt om at tage stilling til, i hvilken grad en række udsagn passer, fx om de havde mulighed for at give det nye barn den omsorg, barnet havde brug for.

⁹ Pædagogerne er blevet spurgt, hvor mange nye børn der startede samtidig, sidst de var med til opstarten af et barn, samt hvor mange pædagoger, de var til at starte de nye børn op. Ud fra disse to spørgsmål er der lavet en beregning af, hvor mange børn per pædagog, der var i opstarten.

¹⁰ Tages delvist besvarelser med, er svarprocenten 46 pct.

Kolofon

Januar 2022

Analyseansvarlig: Sofie Stage

Tekst og analyse: Sofie Stage, Malene Angelo & Pernille Grünberger

Redigering og korrektur: Nanna Christine Brixtofte Petersen & Marie Schmidt Appel